

Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιάδης

Ιούλιος 2018, Τεύχος 78

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

Προγράμματα

- Offenders with Psycho-Social and Intellectual Disabilities: Identification, Assessment of Needs and Equal Treatment (OPSIDIANET)

Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy

Mark Graber, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Πανεπιστήμιο του Maryland

Η απόφαση Williams v. Mississippi (1898) είναι πιο χρήσιμη για να κατανοήσουμε την απόφαση Trump v. Hawaii (2018) από την απόφαση Korematsu v. United States (1944). Στην Williams το Ανώτατο Δικαστήριο έδωσε πράσινο φως στις προσπάθειες του Νότου να δημιουργήσει ένα σύστημα φυλετικών καστών. Πρώην ιδιοκτήτες σκλάβων, οι Συνομοσπονδιακοί και οι υποστηρικτές τους κατανοούσαν ότι οι αποκάλυπτες και σαφείς φυλετικές διακρίσεις διέτρεχαν τον κίνδυνο να κηρυχθούν αντισυνταγματικές. Αυτό που χρειαζόταν ήταν ήπιες στρατηγικές. Όπως ενημέρωσε ο John Knox τη Συνταγματική Συνέλευση της Αλαμπάμα το 1904, η αποστολή τους ήταν «να καθιερώσουν τη λευκή υπεροχή στην πολιτεία μέσα στα όρια που επέβαλε το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα». Αντί να απαγορεύσει την ψήφο των έγχρωμων, ο Knox και οι σύμμαχοί του αναζήτησαν συνταγματικούς κανόνες, οι οποίοι να χειραγωγούν τους ουδέτερους ως προς τη φυλή εκλογικούς κανόνες εξασφαλίζοντας ότι οι Αφροαμερικανοί και μόνο αυτοί θα στερηθούν το δικαίωμα ψήφου. Αυτά τα μέτρα περιλάμβαναν κεφαλικούς φόρους, τεστ αναλφαβητισμού, τεστ κατανόησης και “ρήτρες προγόνων” που προέβλεπαν ότι εάν ένα πρόσωπο ή ο πρόγονός του είχαν ψηφίσει πριν από την κατάργηση της δουλείας στην πολιτεία, θα τους επιτραπεί να συνεχίσουν να ασκούν το δικαίωμα ψήφου. Το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ομόφωνα αυτού του είδους τα μέτρα ως σύμφωνα με το Σύνταγμα στη Williams. Σύμφωνα με την άποψη της πλειοψηφίας, που διατύπωσε ο δικαστής Joseph McKenna, «η εφαρμογή του Συντάγματος και των νόμων (του Mississippi) τόσο στη διατύπωση όσο και ως προς τα αποτελέσματά τους δεν περιορίζεται σε μία φυλή. Απευθύνονται τόσο στους αδύναμους και φαύλους λευκούς, όσο και στους αδύναμους και φαύλους μαύρους άντρες, και οποιαδήποτε κακή πρόθεση μπορεί σε κάθε περίπτωση να αποτραπεί και για τις δύο φυλές μέσω του καθήκοντος οικειοθελούς καταβολής φόρων και αποφυγής του εγκλήματος. Όπως τραγουδάει η Cunegonda στην Candide, “μπορεί να μην είμαι αγνή, τουλάχιστον όμως τα κοσμήματά μου είναι”.

Το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, η κυβέρνηση Trump και οι κανόνες του παιχνιδιού που ακολουθεί το Ανώτατο Δικαστήριο υπό την προεδρία του Roberts βασίζονται στην απόφαση Williams, όχι στην Korematsu. Στην Korematsu η κυβέρνηση Roosevelt δήλωσε ρητά ότι είχε λόγους να κάνει διακρίσεις εις βάρος των Ιαπωνοαμερικανών. Το ζήτημα που τέθηκε ήταν αν κρίνεται συνταγματική μια δηλωμένα φυλετική

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

διάκριση. Στην Williams οι δικηγόροι της πολιτείας είπαν αυτάρεσκα στο Ανώτατο Δικαστήριο ότι οι πολιτειακοί νόμοι είχαν σχεδιαστεί για να αποτρέψουν τους αδαείς και τους εγκληματίες από το να ψηφίζουν, όχι τους έγχρωμους. Οι δικηγόροι του Trump είχαν το ίδιο ύφος όταν δήλωσαν στο Ανώτατο Δικαστήριο ότι η απαγόρευση εισόδου είχε στόχο τους τρομοκράτες και όχι τους μουσουλμάνους, και άρα δεν γίνονταν διακρίσεις. Το ζήτημα είναι ότι εκεί που το Δικαστήριο θα έπρεπε να εντοπίσει τη φυλετική διάκριση, ο Πρόεδρος John Roberts και η παρέα του συμφώνησαν στεγνά ότι ο σκοπός του νόμου ήταν αυτό που ο δικηγόρος και όχι ο νομοθέτης δήλωνε ότι ήταν. Ακριβώς όπως ο McKenna επέμεινε ότι το Δικαστήριο πρέπει να αγνοήσει τις ομιλίες του Κνοχ και όσων έλεγαν ότι ο σκοπός των περιορισμών της ψήφου ήταν να αποκατασταθεί η λευκή υπεροχή, η συντηρητική πλειοψηφία στο Ανώτατο Δικαστήριο επέμεινε ότι ο καλός δικαστής πρέπει να αγνοήσει τα tweets του Trump, στα οποία δήλωνε ότι είχε επιβάλλει απαγόρευση στην είσοδο των μουσουλμάνων. Αν και οι πολιτικοί δεν ήταν αγνοί, τα κείμενά τους ήταν.

Το δόγμα του Δικαστηρίου υπό τον δικαστή Roberts είναι πάντως πιο θετικά διακείμενο προς το τέχνασμα για την φυλετική διάκριση από το δόγμα του Δικαστηρίου υπό τον δικαστή Fuller. Το Δικαστήριο υπό τον δικαστή Fuller, στη μια απόφαση μετά την άλλη, απλώς έκρινε ότι οι έγχρωμοι δεν είχαν αποδείξει την ύπαρξη φυλετικής διάκρισης. Το Δικαστήριο υπό τον δικαστή Roberts υιοθέτησε δικαστικά κριτήρια που καθιστούν πρακτικά αδύνατη την απόδειξη ύπαρξης φυλετικών διακρίσεων. Η γνώμη του δικαστή Samuel Alito στην απόφαση Abbott v. Perez (2018) επισημαίνει ότι, επειδή ο ρατσισμός είναι τόσο αποτρόπαιος, τα δικαστήρια πρέπει να τεκμαίρουν ότι τέτοιοι πεφωτισμένοι άνθρωποι όπως ο John Κνοχ και οι απόγονοί του δεν έχουν προβεί σε ρατσιστικές ενέργειες, ακόμη και όταν μας λένε οι ίδιοι ότι το κάνουν (ή όταν τα ομοσπονδιακά δικαστήρια βρίσκουν σαφείς ενδείξεις διακρίσεων). Οι υποστηρικτές της λευκής υπεροχής και υπερασπιστές του μετεμφυλιακού Νότου μόνο στα όνειρά τους θα έβρισκαν μια τέτοια δικαστική αρωγή.

Οι αποφάσεις Korematsu και Williams δίνουν το πλαίσιο της κληρονομιάς που αφήνει ο Δικαστής Anthony Kennedy στο Ανώτατο Δικαστήριο. Ο Kennedy αγάπησε την ελευθερία και, σε μικρότερο βαθμό, την ισότητα σε αφηρημένη μορφή, αλλά όχι τον συνδυασμό τους. Θα έκρινε αντισυνταγματικές τις άμεσες παραβιάσεις των συνταγματικών αξιών, αλλά καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του δεν ενδιαφερόταν να εναντιωθεί στις προσπάθειες για την καταστρατήγηση των δικαιωμάτων που υποστήριζε σε αφηρημένη μορφή. Ίσως θα είχε μειοψηφήσει στην Korematsu, αλλά θα υποστήριζε με άνεση την άποψη της πλειοψηφίας στη Williams. Όπως και ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, πιστεύει ότι "ο καλύτερος τρόπος για να σταματήσουμε τις διακρίσεις είναι να σταματήσουμε να τις αποκαλούμε διακρίσεις".

(επιλογή - μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

<https://balkin.blogspot.com>, 27/06/2018

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Η Χρυσή Αυγή έχει χαρακτηριστεί από πολλές πλευρές ως μία εγκληματική οργάνωση που θα έπρεπε να έχει προ πολλού τεθεί εκτός νόμου. Τα ηγετικά της στελέχη και τα δολοφονικά εκτελεστικά της όργανα βρίσκονται ενώπιον της δικαιοσύνης. Σχεδόν πέντε χρόνια μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, η δίκη της Χρυσής Αυγής έχει ακόμη αρκετό δρόμο μπροστά της. Οι κατηγορούμενοι κυκλοφορούν ελεύθεροι.

Για τα αίτια της απαράδεκτης καθυστέρησης της δίκης αυτής έχουν υποστηριχθεί ποικίλες εκδοχές και φέρουν ευθύνη διάφορα πρόσωπα. Ο πολιτικός και νομικός κόσμος οφείλουν να λογοδοτήσουν για την καθυστέρηση αυτή και να αναλάβουν πρωτοβουλίες ώστε να μην επαναληφθεί σε μελλοντικές δίκες μείζονος σημασίας.

Αντίθετα, η υπόθεση Μπαρμπαρούση είναι άλλης τάξεως. Η προστασία των βουλευτών για γνώμη που εκφέρουν μέσα στη Βουλή καλύπτει κάθε άποψη, ανεξάρτητα από το περιεχόμενό της. Ο κοινοβουλευτικός λόγος δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως έγκλημα εσχάτης προδοσίας. Πέρα όμως από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη βουλευτική ασυλία, στην κρίσιμη υπόθεση ο εκφερόμενος λόγος προστατεύεται και από την ελευθερία του λόγου (αρθ. 14 Συντ.).

Η ελευθερία του λόγου προστατεύει απόψεις που δεν αποτελούν πρόσφορο μέσο για τη διέγερση σε εσχάτη προδοσία. Δεν είναι σοβαρό να υποστηρίζεται ότι ο λόγος του Μπαρμπαρούση θα μπορούσε να οδηγήσει τον ελληνικό στρατό σε πολιτειακή εκτροπή.

Η δίωξη Μπαρμπαρούση συνιστά αποπροσανατολισμό από το μείζον, που είναι ακριβώς η διακρίβωση των εγκλημάτων και η καταδίκη μίας οργάνωσης που φέρει τον μανδύα πολιτικού κόμματος. Όσα είπε ο Μπαρμπαρούσης από το βήμα της Βουλής αποτελούν πολιτικές αθλιότητες και ορθώς αποδοκιμάστηκαν από όλες τις πλευρές, ακόμη και από το κόμμα στο οποίο ανήκε. Ας μην αποδίδεται μεγαλύτερη σημασία από ό,τι αρμόζει στο πρόσωπο αυτό και στον ευτελή λόγο του. Υπάρχουν περιπτώσεις που οι λέξεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε εγκλήματα. Δεν είναι τέτοια η περίπτωση Μπαρμπαρούση. Ας μην διυλίζουμε τον κώνωπα, όταν καταπίνουμε την κάμηλο. Ο Μπαρμπαρούσης είναι από ποινική σκοπιά αθώος και ο λόγος του καλύπτεται από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη βουλευτική ασυλία. Παραμένει όμως εν τοις πράγμασι εταίρος μίας νεοναζιστικής οργάνωσης που πρέπει το συντομότερο να αφοπλιστεί και να τιμωρηθεί. Το δημοκρατικό κράτος δικαίου διαθέτει διαβαθμίσεις ως προς τους τρόπους που αντιμετωπίζει τους εχθρούς του.

Πηγή: «Νέα Σελίδα», 24/06/2018

Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα

Ευάγγελος Βενιζέλος, Πρώην Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, Πρώην Υπουργός Εξωτερικών και Οικονομικών, Καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου

Ο πρόεδρος Ματαρέλα, αρνούμενος να διορίσει υπουργό Οικονομικών το πρόσωπο που προτάθηκε από τον πρωθυπουργό στον οποίο έδωσε ο ίδιος εντολή, με την αιτιολογία ότι οι απόψεις του δημιουργούν

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

ανησυχία σχετικά με τη θέση της Ιταλίας στην ευρωζώνη, διαφώνησε ουσιαστικά με τις προγραμματικές θέσεις της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας που συγκροτήθηκε από τα «Πέντε Αστέρια» και τη Λέγκα. Οριοθετήθηκε σε σχέση με τους κινδύνους της πολιτικής που συμφώνησαν οι κυβερνητικοί εταίροι.

Δεν πρόκειται συνεπώς για άρνηση διορισμού ενός υπουργού λόγω προσωπικής ακαταλληλότητας για τη συγκεκριμένη θέση, όπως συνέβη μερικές φορές στην ιταλική συνταγματική πρακτική των τελευταίων δεκαετιών, με πρόσωπα που προτάθηκαν για το υπουργείο Δικαιοσύνης. Θεμελιώδη ζητήματα εθνικής στρατηγικής, όπως η συμμετοχή στο ευρώ, δεν ασκούνται από τον υπουργό Οικονομικών ως προσωπική πολιτική. Είναι κεντρικές επιλογές της κυβέρνησης, των κομμάτων που μετέχουν σε αυτήν ή τη στηρίζουν και τελικά του εκλογικού σώματος. Η άρνηση διορισμού του προταθέντος υπουργού Οικονομικών συμβολίζει επομένως την αντίθεση του ιταλού ΠτΔ προς κεντρικές πολιτικές επιλογές, υποσχέσεις και «αφηγήσεις» του συγκεκριμένου κυβερνητικού σχήματος. Το μείζον αυτό ζήτημα παραμένει ακόμη και αν οι κυβερνητικοί εταίροι αποδεχθούν την προεδρική ένσταση, μετακινήσουν τον προταθέντα σε άλλο υπουργείο και προτείνουν άλλο πρόσωπο, αποδεκτό από τον ΠτΔ, για το υπουργείο Οικονομικών.

Το πρωτεύον ζήτημα συνεπώς δεν είναι οι αρμοδιότητες του ΠτΔ κατά το Ιταλικό Σύνταγμα οι σχετικές με τον διορισμό του πρωθυπουργού και των υπουργών και η σύγκρισή τους με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του Ελληνικού Συντάγματος. Στο ζήτημα αυτό υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ Ελλάδος και Ιταλίας, παρότι πρόκειται για δυο κοινοβουλευτικά συστήματα με έμμεσα εκλεγόμενο ΠτΔ. Στο Ιταλικό Σύνταγμα η σχετική διάταξη (άρθρο 92) είναι όσο γενική ήταν η αντίστοιχη διάταξη στα ελληνικά συντάγματα του 1864/1911/1952. Ο διορισμός του πρωθυπουργού τυποποιείται όμως πλήρως στο ισχύον ελληνικό Σύνταγμα (άρθρα 37 παρ. 2-4). Η αρχή της δεδηλωμένης, έναν αιώνα μετά το 1875 και τον Χαρ. Τρικούπη, έπαψε να είναι μια «συνθήκη του πολιτεύματος», όπως συμβαίνει ακόμη στην Ιταλία, και ενσωματώθηκε στο Σύνταγμα ως γραπτός κανόνας. Σε περίπτωση δε αδυναμίας διαμόρφωσης δεδηλωμένης, μόνη προβλεπόμενη λύση είναι οι εκλογές με οικουμενική ή υπηρεσιακή κυβέρνηση που έχει ως πρωθυπουργό πρόεδρο ανωτάτου δικαστηρίου. Η προδικτατορική εμπειρία και ιδίως η βαριά μνήμη του 1965 δεν επιτρέπει ούτε παράταση των διερευνητικών εντολών και των διαβουλεύσεων, όπως γίνεται σε πολλές χώρες με κοινοβουλευτικό σύστημα, ούτε σχηματισμό κυβέρνησης με πρωθυπουργό προεδρικής επιλογής που διεκδικεί και λαμβάνει ψήφο εμπιστοσύνης ή οδηγεί τη χώρα σε εκλογές με την κυβέρνησή του στην εξουσία, όπως έγινε με την κυβέρνηση Μόντι το 2011. Το ισχύον ελληνικό σύστημα λειτούργησε με επιτυχία 45 χρόνια, ακόμη και σε περιόδους μεγάλης έντασης όπως το 1989-1990 και το 2012, αλλά και το 2015. Ως προς τον διορισμό όμως, όχι του πρωθυπουργού αλλά των υπουργών, ο ρητός συνταγματικός κανόνας (άρθρο 37 παρ.1Σ.) είναι τόσο γενικός όσο ο ιταλικός: ο ΠτΔ διορίζει τους υπουργούς με πρόταση του πρωθυπουργού. Η πρόταση όμως είναι δεσμευτική λόγω του κανόνα της προσυπογραφής (άρθρο 35 παρ.1 Σ.) της σχετικής πράξης του ΠτΔ από τον πρωθυπουργό. Η άρνηση του ΠτΔ μπορεί να αφορά μόνο έλλειψη των απαιτούμενων από το Σύνταγμα προσόντων (άρθρα 81 παρ. 2 και 55 Σ.).

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

Το πρωτεύον ζήτημα είναι το πώς αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες ευρωπαϊκές δημοκρατίες επιλογές που κάνουν τα εκλογικά τους σώματα, δηλαδή οι λαοί τους, και οι οποίες είναι υψηλού ρίσκου και μπορεί να προκαλέσουν μεγάλη βλάβη της εθνικής οικονομίας ή ακόμη και των θεσμών και των εγγυήσεων της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Πιο πρακτικά, το ερώτημα είναι ποιος, πώς και μέχρι ποιου σημείου μπορεί να αντιταχθεί σε επιλογές της εκλογικής πλειοψηφίας, δηλαδή σε επιλογές δημοκρατικές, αλλά προφανώς συγκυριακές. Η δημοκρατία λόγω εκλογικών κύκλων και περιοδικών εκλογών είναι προφανώς συγκυριακή στη λειτουργία της, εξελίσσεται δε μέσα από μεταγενέστερες συγκυριακές επιλογές διαφορετικού ή και απολύτως αντιθέτου περιεχομένου και αποτιμάται ιστορικά εκ των υστέρων. Η σχέση δημοκρατίας, συγκυρίας και ιστορίας εμπεριέχει τη σχέση δημοκρατίας, λαϊκισμού και υπευθυνότητας, τη σχέση πολιτικού κόστους και πολιτικού οφέλους, τη σχέση ορθολογισμού και ανορθολογισμού στις δημοκρατικές επιλογές, τη σχέση μεταξύ «ηθικής της ευθύνης» που σου επιβάλλει να λες την αλήθεια, κυρίως ως προς τα ισχύοντα οικονομικά και διεθνοπολιτική δεδομένα, και «ηθικής της πεποίθησης» που σου επιτρέπει να ακολουθείς τη δική σου «μετα-αλήθεια» αδιαφορώντας για τις συνέπειες.

Θεσμικό όριο στη συγκυριακή λειτουργία της δημοκρατίας είναι το Σύνταγμα που εμπεριέχει μακροπρόθεσμους αξιακούς, πολιτικούς και νομικούς διακανονισμούς που ανάγονται στο μακρό ιστορικό χρόνο και είναι επαρκώς ευρύχωροι ώστε να υποδέχονται περισσότερες της μίας συγκυριακές δημοκρατικές επιλογές, αλλά και επαρκώς ακριβείς ως προς ορισμένα θεμελιώδη στοιχεία. Τέτοια στοιχεία είναι π.χ. ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των εγγυήσεων του κράτους δικαίου, όπως η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης, είναι όμως και επιλογές εθνικής στρατηγικής και ταυτότητας, όπως η συμμετοχή στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η διαφύλαξη του κεκτημένου της.

Ο ΠτΔ στην Ελλάδα δεν έχει διακριτικές ευχέρειες ως προς τον διορισμό της κυβέρνησης, έχει όμως την αρμοδιότητα του ελέγχου της συνταγματικής νομιμότητας του διατάγματος προκήρυξης δημοψηφίσματος, αν π.χ. αυτό διεξάγεται εντός πέντε ημερών, δηλαδή χωρίς εύλογο χρόνο ενημέρωσης και αντιπαράθεσης, θέτει ασαφή ή παραπλανητικά ερωτήματα ή αφορά δημοσιονομικά θέματα μείζονος σημασίας που συνδέονται με τη συμμετοχή στην ευρωζώνη. Δυνατότητα ελέγχου έχει προφανώς και για διάταγμα με το οποίο προκηρύσσεται δημοψήφισμα που παραβιάζει την αναθεωρητική διαδικασία, όπως αυτή ρυθμίζεται αποκλειστικά από το άρθρο 110.

Η μεγάλη μεσοπολεμική συζήτηση για το ποιος είναι ο «εγγυητής του Συντάγματος», δηλαδή του θεσμικού ορίου στη συγκυριακή λειτουργία της δημοκρατίας, ταλανίζει όχι μόνο τους επιστήμονες, τους δικαστές και τους πολιτικούς, αλλά πρωτίστως τους ίδιους τους λαούς που υφίστανται τις ιστορικές συνέπειες των συγκυριακών επιλογών τους. Η δημοκρατία μάχεται υπέρ του εαυτού της μέσω θεσμών που εγκαθιδρύει συνταγματικά, όπως ο ΠτΔ, τα δικαστήρια, οι ανεξάρτητες αρχές, όλα τα θεσμικά αντίβαρα. Συμπεριλαμβανομένων πλέον και ευρωπαϊκών και διεθνών μηχανισμών που έχουν θεσπισθεί με τη συμφωνία των κρατών-μελών που αποδέχθηκαν περιορισμούς στην κυριαρχία τους, με τον τρόπο που προβλέπει το εθνικό τους Σύνταγμα. Η προστασία για τις φιλελεύθερες εγγυήσεις εναπόκειται συνήθως στη δικαστική εξουσία. Η τελική προστασία για θεμελιώδεις ιστορικές

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το Ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

επιλογές, συνταγματικά κατοχυρωμένες, που δεν θίγουν ανθρώπινα δικαιώματα και θεσμούς του κράτους δικαίου, ανήκει όμως στον λαό που καλείται να συνειδητοποιήσει τη σχέση δημοκρατίας, συγκυρίας και ιστορίας. Καλείται να κάνει επιλογές διορατικές και υπεύθυνες. Δεν πρόκειται για επιλογές εύκολες. Γι' αυτό οι δημοκρατίες, ακόμη και όταν μάχονται και αμύνονται, ενίοτε παρακμάζουν. Αυτός είναι ο μεγάλος κίνδυνος που διατρέχει η Ευρωπαϊκή Δημοκρατία, η μοίρα της οποίας συνδέεται στενά με την πορεία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Αυτή δε η τελευταία εξαρτάται από την ουσία των ευρωπαϊκών πολιτικών και τη στάση των ευρωπαϊκών κοινωνιών απέναντι στις πολιτικές αυτές. Στην αντιπαράθεση περί ευρωπαϊκής πολιτικής τα ζητήματα δημοκρατίας (λαϊκής κυριαρχίας) διασταυρώνονται μάλιστα με ζητήματα εθνικής κυριαρχίας και τους περιορισμούς της που συνεπάγεται η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Μόνο που κάθε κράτος-μέλος μπορεί να επικαλείται τη δική του λαϊκή και εθνική κυριαρχία και έτσι ο Ιταλικός εθνικολαϊκισμός να «εκδικείται» αναδρομικά τον ελληνικό, υπονομεύοντας το αφήγημα της δήθεν καθαρής εξόδου.

Ο πρόεδρος Ματαρέλα ουσιαστικά απείλησε να αναπέμψει το πρόσφατο εκλογικό αποτέλεσμα στον ίδιο τον Ιταλικό λαό που το διαμόρφωσε. Από τη στάση της κυβερνητικής συμμαχίας θα κριθεί η πορεία μιας μεγάλης ευρωπαϊκής χώρας που επηρεάζει τον εαυτό της αλλά και την ευρωζώνη και την προοπτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η αντιπαράθεση ΠτΔ και κυβέρνησης για κεντρικές πολιτικές επιλογές, όταν δεν εκτονώνεται, οδηγεί ξανά σε εκλογές και φέρνει το εκλογικό σώμα αντιμέτωπο με μεγάλα διλήμματα που μπορεί να κρυφτούν πίσω από έναν δημαγωγικό λόγο περί «εθνικής ανεξαρτησίας» και «κακών Ευρωπαίων εταίρων». Η ελληνική εμπειρία δείχνει ότι η επιλογή του Ιανουαρίου 2015 διευρύνθηκε εντυπωσιακά στο αντισυνταγματικό δημοψήφισμα του Ιουλίου, το αποτέλεσμα του οποίου ακυρώθηκε πολιτικά από αυτούς που το προκάλεσαν, όταν συνειδητοποιήσαν τις συνέπειες και τις ευθύνες τους. Παρ' όλα αυτά όμως η επιλογή του Ιανουαρίου 2015 επιβεβαιώθηκε στις εκλογές του Σεπτεμβρίου. Για καμία από τις επιλογές αυτές δεν φταίει το Σύνταγμα. Βεβαίως τρία χρόνια αργότερα πολλοί Έλληνες βλέπουν τα πράγματα πολύ διαφορετικά από ό,τι το 2015. Η βλάβη όμως επήλθε και το κόστος είναι μεγάλο και μακροχρόνιο. Θα δούμε τώρα πώς οι Ιταλοί θα χειριστούν το μέγεθός τους και την ελληνική εμπειρία. Σε κάθε περίπτωση, η ευρωπαϊκή ιστορία εν τω γίνεσθαι γράφεται τώρα στα Ιταλικά.

Πηγή: «Το Βήμα», 03/06/2018

Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής

Στέφανος Μάνος, πρώην υπουργός

Το πολιτικό μας σύστημα νοσεί. Είναι ανίκανο να διαχειριστεί τα ποικίλα προβλήματα -αρμοδιότητάς του- που αντιμετωπίζουν οι πολίτες. Η παράθεση παραδειγμάτων κρατικής ανεπάρκειας ή ανικανότητας παρέλκει. Τα βιώνουν καθημερινά οι πολίτες αυτής της χώρας.

Η Νέα Δημοκρατία υπόσχεται ένα πρόγραμμα ανάπτυξης που θα στηριχθεί κυρίως στην ιδιωτική οικονομία, σε εύλογες μειώσεις φόρων, σε καλύτερη αστυνόμευση, σε αντιστροφή των ισοπεδωτικών μέτρων στην Παιδεία κ.ά.

Προέχουν, όμως, κατά τη γνώμη μου, η μόνιμη (διαρκής) βελτίωση της

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

ποιότητας της δημόσιας διοίκησης και η εξασφάλιση ότι η εξουσία ασκείται με βάση κανόνες δικαίου (rule of law).

Για να ξεφύγουμε από τη στασιμότητα των τελευταίων δέκα ετών χρειαζόμαστε πολλές παραγωγικές επενδύσεις. Οι εγχώριες αποταμιεύσεις –όσες έχουν απομείνει– δεν αρκούν για να χρηματοδοτήσουν τις απαιτούμενες επενδύσεις. Πρέπει, λοιπόν, οπωσδήποτε να προσελκύσουμε ξένους επενδυτές. Τους ίδιους επενδυτές προσπαθούν, όμως, να προσελκύσουν δεκάδες άλλες χώρες. Για να διαλέξουν την Ελλάδα οι επενδυτές θα πρέπει να είναι σίγουροι ότι, αν χρειαστεί, θα μπορούν να στηριχθούν σε γρήγορη, αποτελεσματική και δίκαιη Δικαιοσύνη. Και μηδενικοί φορολογικοί συντελεστές δεν είναι ικανοί να προσελκύσουν επενδυτές που ακούν τις ιστορίες του Ελληνικού, ή της εταιρείας «Ελληνικός Χρυσός» στη Χαλκιδική, ή του Ανδρέα Γεωργίου της ΕΛΣΤΑΤ.

Στις 27.5.18 στην «Κ», ο βουλευτής Επικρατείας της Ν.Δ. κ. Θ. Φορτσάκης διαπίστωσε τη νοσηρότητα του πολιτικού μας συστήματος και έκανε μερικές προτάσεις που έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: μολονότι ρηξικέλευθες, δεν προϋποθέτουν συνταγματική αναθεώρηση. Μπορούν να περάσουν με απλή πλειοψηφία στη Βουλή. Αν εφαρμοστούν, πιστεύω ότι θα συμβάλουν στον περιορισμό της νοσηρότητας.

Προτείνει ο κ. Φορτσάκης τον περιορισμό των 300 βουλευτών σε 200 και την εκλογή τους με σταθερό εκλογικό σύστημα, σε μονοεδρικές περιφέρειες για τους περισσότερους (άρα χωρίς σταυρό) και με λίστες για τους λιγότερους (μια παραλλαγή του γερμανικού συστήματος).

Για εμάς τους πολίτες το μονοεδρικό σύστημα σημαίνει ότι στη Βουλή θα υπάρχει ένας μοναδικός βουλευτής που θα εκπροσωπεί την περιφέρειά μας.

Στην πρόταση του κ. Φορτσάκη αντέδρασε σφόδρα ο βουλευτής και αντιπρόεδρος της Ν.Δ. κ. Γεωργιάδης την επομένη Κυριακή («Κ», 3.6.18), υποστηρίζοντας ότι χρειάζονται περισσότεροι από 300 βουλευτές. Το επιχείρημα Γεωργιάδη είναι ότι όταν είναι λίγοι οι βουλευτές, εκλέγονται οι πιο γνωστοί και ισχυροί. Όταν είναι περισσότεροι δίνεται η ευκαιρία σε καινούργιους ανθρώπους να βρεθούν στη Βουλή.

Συμφωνώ με τον κ. Φορτσάκη. Οι βουλευτές κατά το Σύνταγμα μετέχουν στο νομοθετικό έργο και ελέγχουν την κυβέρνηση. Αυτός είναι ο ρόλος τους. Είμαι βέβαιος ότι μια γρήγορη ανάγνωση των πρακτικών της Βουλής θα πείσει και τον πιο δύσπιστο ότι η Βουλή θα λειτουργούσε πολύ καλύτερα με σημαντικά λιγότερους βουλευτές.

Χρειαζόμαστε πιο λίγους και ασφαλώς καλύτερους βουλευτές. Από την ανάγνωση των πρακτικών της Βουλής θα προκύψει, επίσης, ότι υπάρχουν βουλευτές, αμειβόμενοι όπως όλοι οι βουλευτές, που απλώς παρίστανται στη Βουλή. Δεν συνεισφέρουν, αλλά πληρώνονται από τους φορολογουμένους.

Μου προξένησε εντύπωση η άποψη του κ. Γεωργιάδη ότι η αύξηση του αριθμού των βουλευτών θα ήταν μια θετική εξέλιξη. Μέχρι σήμερα υποστήριζε ο κ. Γεωργιάδης απλές πρακτικές λύσεις και απέφευγε προτάσεις που αποκλειστικό σκοπό έχουν να ικανοποιήσουν τις φιλοδοξίες βουλευτών και πολιτευτών. Ευτύχημα είναι, πάντως, ότι για την εφαρμογή της κακής πρότασης του κ. Γεωργιάδη πρέπει να προηγηθεί συνταγματική αναθεώρηση.

Οφείλω να συμπληρώσω ακόμη ότι ο πληθωρισμός βουλευτών ψηφίζει άθλια κακογραμμένα νομοσχέδια, χωρίς κανείς να έχει την ικανότητα,

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

τον χρόνο, ή τη διάθεση να τα διορθώσει. Αυτά τα νομοσχέδια γίνονται νόμοι και ταλαιπωρούν τους πολίτες και τους ξένους επενδυτές.

Μια άλλη διαφωνία Φορτσάκη - Γεωργιάδη ξεκινάει από την πρόταση Φορτσάκη να μη μετέχουν βουλευτές στην κυβέρνηση. Μόνον ο πρωθυπουργός θα είναι βουλευτής. Κάτι τέτοιο κατά τον κ. Γεωργιάδη θα ήταν η απόλυτη καταστροφή.

Εγώ υποστηρίζω ότι για να σχηματιστεί κυβέρνηση των αρίστων για μια καινούργια Ελλάδα, πρέπει ο πρωθυπουργός να αναζητήσει τους καλύτερους στη μεγαλύτερη δυνατή δεξαμενή ανθρώπων μέσα και έξω από την Ελλάδα. Θα ήταν λάθος να περιοριστεί ο πρωθυπουργός στους λίγους που εκλέχθηκαν βουλευτές. Η υπουργοποίηση βουλευτή δεν αποκλείεται. Είναι, όμως, η εξαίρεση και έχει ως συνέπεια την απώλεια της βουλευτικής έδρας.

Το αντεπιχείρημα του κ. Γεωργιάδη είναι ότι αν ο πρωθυπουργός δεσμευθεί να υπουργοποιεί εξωκοινοβουλευτικούς, χάνει ένα μοχλό πίεσης των βουλευτών του. Ετσι είναι. Προτιμώ, όμως, μια άτακτη και ζωηρή κοινοβουλευτική ομάδα από μια πειθήνια και υπάκουη. Παράδειγμα, η σημερινή κοινοβουλευτική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ.

Ψηφίζει οτιδήποτε. Είναι πειθήνια και καθόλου χρήσιμη.

Ο κ. Φορτσάκης προτείνει την καθιέρωση ανώτατου ορίου θητειών για τους βουλευτές. Ο κ. Γεωργιάδης διαφωνεί.

Αν οι βουλευτές ήταν δυνατόν να υπουργοποιηθούν, θα μπορούσα να καταλάβω την πρόταση Φορτσάκη. Ο βουλευτής, όμως, αποκλειστικά νομοθέτης και όχι υποψήφιος υπουργός, κερδίζει από πείρα. Συμφωνώ, λοιπόν, σε αυτό με τον κ. Γεωργιάδη. Η καθιέρωση ανώτατου ορίου θητειών σε συνδυασμό με το ασυμβίβαστο της υπουργοποίησης θα βλάψει το νομοθετικό έργο της Βουλής.

Το τελευταίο τμήμα των προτάσεων Φορτσάκη αφορά την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ομιλεί γενικώς για ενίσχυση αρμοδιοτήτων.

Αυτό που χρειάζεται η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι δικούς της οικονομικούς πόρους που να τους χειρίζεται στο πλαίσιο του νόμου όπως αυτή επιλέγει. Μόνον έτσι, με δικά της λεφτά, θα είναι πράγματι Αυτοδιοίκηση.

Το άρθρο του κ. Φορτσάκη πλησίασε τον πυρήνα του ελληνικού πολιτικού προβλήματος. Άνοιξε μια συζήτηση που πρέπει να ωριμάσει πριν από τις εκλογές. Αποφάσεις σαν αυτές που ζητάει (200 βουλευτές, ασυμβίβαστο βουλευτή-υπουργού, μονοεδρικό εκλογικό σύστημα για τους περισσότερους) πρέπει να ληφθούν προεκλογικά και να δεσμεύσουν όσους συμμετάσχουν στις εκλογικές λίστες της Ν.Δ. Η αναβολή για μετά τις εκλογές θα είναι πρώιμη αναγγελία συνθηκολόγησης με τα υφιστάμενα πελατειακά δίκτυα νομής της εξουσίας που οδήγησαν τη χώρα στην παρακμή.

Όσα θίγει ο κ. Φορτσάκης στο άρθρο του περιλαμβάνονται στο «Καινοτόμο Σύνταγμα για την Ελλάδα» που δημοσιεύθηκε στην «Κ» τον Ιούνιο 2016. Το κείμενο της πρότασής μας για το Σύνταγμα είναι πάντοτε διαθέσιμο στον ιστότοπο της εφημερίδας. Αξίζει να μελετηθεί με προσοχή. Οι μεγάλες αλλαγές στην Ελλάδα θα συμβούν όταν μάθουμε να κυβερνιόμαστε σωστά, αποτελεσματικά.

Πηγή: «Η Καθημερινή», 10/06/2018

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό

Γιώργος Γεραπετρίτης, Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Η διαδικασία με την οποία θα ολοκληρωθεί η διαπραγμάτευση με τη FYROM ενέχει σοβαρά ζητήματα συνταγματικής και πολιτικής τάξης. Αυτή τη στιγμή η διαπραγμάτευση διεξάγεται από την κυβέρνηση χωρίς την οποιαδήποτε σύμπραξη της Βουλής· υφίσταται διακηρυγμένη θέση του ήσσονος κυβερνητικού εταίρου ότι δεν πρόκειται να συναινέσει σε οποιαδήποτε λύση στο ονοματολογικό η οποία θα περιέχει τον όρο «Μακεδονία» ή παράγωγό του· και διαφαίνεται ότι η οποία διευθέτηση θα προκύψει, εν πρώτοις, με την υπογραφή διεθνούς συνθήκης μεταξύ των δύο χωρών και, πιθανώς, διεθνών οργανισμών. Με αυτά ως δεδομένα, θα πρέπει να επισημανθούν κάποια βασικά πράγματα.

Πρώτον, σχετικά με τη νομική σημασία της υπογραφής και της κύρωσης μιας διεθνούς συνθήκης: σύμφωνα με το Σύνταγμα, τη διεθνή συνθήκη υπογράφει η κυβέρνηση. Μετά την υπογραφή της, η διεθνής συνθήκη έρχεται για κύρωση στη Βουλή. Μόνο μετά την κύρωση από τη Βουλή καθίσταται αυτή μέρος του ελληνικού δικαίου και μπορούν να την επικαλούνται οι πολίτες στο εσωτερικό της χώρας. Εντούτοις, με μόνη την υπογραφή από την κυβέρνηση (και ανεξαρτήτως της κύρωσής της), η διεθνής συνθήκη δεσμεύει τη χώρα και δημιουργεί ζήτημα διεθνούς ευθύνης σε περίπτωση μη τήρησης των συμφωνηθέντων. Συνεπώς, η κυβέρνηση δεσμεύει διεθνώς τη χώρα με την υπογραφή και η Βουλή την καθιστά εσωτερικό δίκαιο με την κύρωση.

Δεύτερον, σχετικά με τη λειτουργική εξήγηση της αρμοδιότητας υπογραφής μιας συνθήκης από την κυβέρνηση: Ο λόγος για τον οποίο υφίσταται η διάσπαση της διαδικασίας συνομολόγησης μιας διεθνούς συνθήκης, με κρίσιμη αυτοτελή αρμοδιότητα υπέρ της κυβέρνησης και μόνο ύστερη παρέμβαση της Βουλής, είναι η ίδια η φύση του πολιτεύματος. Σε μια κοινοβουλευτική δημοκρατία, όπως η δική μας, η κυβέρνηση έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής και στο πλαίσιο αυτό ασκεί την εκτελεστική λειτουργία. Ιδίως στο ζήτημα της συνομολόγησης διεθνούς συνθήκης, λόγω των σημαντικών συνεπειών για τη χώρα, η εμπιστοσύνη αυτή αποτελεί πολιτική συνθήκη μείζονος συνταγματικής τάξεως. Εξ αυτού, στην άσκηση της συγκεκριμένης αρμοδιότητας υπολαμβάνεται ειδικά ένα πολιτικό τεκμήριο εμπιστοσύνης υπέρ της κυβέρνησης.

Τρίτον, η δικαιολογική υποχρέωση κοινής θέσης των εταίρων κυβερνητικού συνασπισμού στην υπογραφή διεθνούς συνθήκης: Στην περίπτωση πολυκομματικής κυβέρνησης, όπου κανένα σκέλος της δεν διαθέτει απόλυτη πλειοψηφία των εδρών στη Βουλή, λογική και πολιτική προϋπόθεση της άσκησης της αρμοδιότητας σύναψης διεθνούς συνθήκης είναι η ενιαία θέση των κυβερνητικών εταίρων στο οικείο ζήτημα. Και τούτο ώστε να λογίζεται ότι η κυβέρνηση, υπογράφοντας μια διεθνή συνθήκη και αναλαμβάνοντας σχετικές δεσμεύσεις, διαθέτει την κρίσιμη κοινοβουλευτική μάζα για την κύρωση της συνθήκης στη Βουλή. Άλλως, πρόκειται για δημιουργία πολιτικού τετελεσμένου που μπορεί να δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα στη διεθνή θέση της χώρας.

Με βάση τα ανωτέρω συνάγεται ότι η άσκηση από την παρούσα κυβέρνηση της συνταγματικής της αρμοδιότητας για τη σύναψη διεθνούς συνθήκης με τη FYROM, σε συνθήκες δεδηλωμένης

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

κυβερνητικής διάστασης, θέτει ένα μείζον ζήτημα πολιτικής ευθύνης. Η θεσμική ελαφρότητα με την οποία αντιμετωπίζεται ένα ζήτημα υψηλής ευαισθησίας για την ελληνική κοινωνία παραγνωρίζει την πιθανότητα να βρεθεί η χώρα σε καθεστώς διεθνούς δέσμευσης χωρίς να έχει ενημερωθεί η Βουλή, πολλώ δε μάλλον να έχει εξασφαλιστεί η συναίνεσή της. Στη δεδομένη συγκυρία, συνιστά αναγκαία πράξη πολιτικής ευθυκρισίας, πριν από την υπογραφή οποιασδήποτε δεσμευτικής για τη χώρα διεθνούς συνθήκης με τα Σκόπια, να έχει δοθεί από τη Βουλή ειδική εξουσιοδότηση που θα περιγράφει και τα όρια εντός των οποίων μπορεί η κυβέρνηση να δεσμεύσει τη χώρα. Οτιδήποτε άλλο συνιστά περιφρόνηση της Βουλής και, εν τέλει, της κοινωνίας της ίδιας.

Πηγή: «Η Καθημερινή», 10/06/2018

Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ

Χάρης Τσιλιώτης, Επίκουρος Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Η συζήτηση για την υπογραφή, κύρωση και επικύρωση της επιγενόμενης συμφωνίας Ελλάδας και ΠΓΔΜ έχει δημιουργήσει πλείστα όσα ζητήματα που αφορούν τόσο το Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο όσο και το εσωτερικό Συνταγματικό Δίκαιο και των δύο χωρών. Στο παρόν άρθρο θα προσπαθήσουμε να ξεκαθαρίσουμε ορισμένα διεθνοδικαιικά και συνταγματικά ζητήματα που αφορούν την χώρα μας:

1. Η επιγενόμενη συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ για να ισχύσει διεθνώς και να δεσμεύσει οριστικά τα συμβαλλόμενα μέρη, σε αντίθεση με ό,τι λέγεται, δεν αρκεί να υπογραφεί αλλά πρέπει και να επικυρωθεί από αυτά, εκτός εάν άλλως ορίζεται στην συνθήκη (άρθρα 11 επ. Σύμβασης της Βιέννης για το Δίκαιο των Συνθηκών της 23.5.1969).
2. Η επικύρωση διακρίνεται από την κύρωση, καθότι η πρώτη είναι πράξη της διεθνούς έννομης τάξης και συντελείται με την ανταλλαγή των πρωτοκόλλων επικύρωσης από τους αρχηγούς κρατών των συμβαλλομένων ή με την κατάθεση των πρωτοκόλλων στον διεθνή θεματοφύλακα που είναι συνήθως ο ΓΓ του ΟΗΕ (άρθρο 76 Σύμβασης της Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών). Η κύρωση είναι πράξη της εσωτερικής έννομης τάξης και συντελείται σύμφωνα με την εσωτερική συνταγματική διαδικασία των συμβαλλομένων κρατών.
3. Θεωρητικά, αλλά όχι μόνο, μπορεί μία συνθήκη να υπογραφεί αλλά ποτέ να μην επικυρωθεί. Παραδείγματα τέτοια υπάρχουν πάρα πολλά και αφορούν και την χώρα μας.
4. Στην Ελλάδα η κύρωση των διεθνών συνθηκών συντελείται κατά την συνήθη δικαιοπραγωγική διαδικασία, δηλ. ψήφιση του κυρωτικού της συνθήκης σ/ν από την Βουλή και έκδοση και δημοσίευση από τον ΠτΔ (άρθρα 28 παρ. 1, 42 παρ. 1 εδ. α' και 73 επ. Σ).
5. Αν και κατά το Διεθνές Δίκαιο δεν είναι απαραίτητη η κύρωση μίας συνθήκης κατά το εσωτερικό δίκαιο για να ισχύσει διεθνώς, στην Ελλάδα είναι απαραίτητη η κύρωση για να καταστεί αυτή αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού δικαίου με αυξημένη μάλιστα έναντι των κοινών νόμων τυπική ισχύ (άρθρο 28 παρ. 1 Σ). Αλλά και διεθνώς η συνήθης πρακτική είναι ότι για να

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

επικυρωθεί μία διεθνής συνθήκη διεθνώς θα πρέπει πρώτα να κυρωθεί στο εσωτερικό των συμβαλλομένων κρατών και αφού κυρωθεί επικυρώνεται από τους αρχηγούς κρατών των συμβαλλομένων.

6. Για την υπερψήφιση της επιγενόμενης συμφωνίας με την ΠΓΔΜ από την Βουλή δεν απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία των 3/5 ή της απόλυτης πλειοψηφίας του όλου αριθμού των Βουλευτών κατά το άρθρο 28 παρ. 2 και 3 Σ, δηλ. ούτε 180 ούτε 151 Βουλευτές, αλλά η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων Βουλευτών, αρκεί αυτή να μην είναι μικρότερη του ¼ του όλου αριθμού των βουλευτών (άρθρα 28 παρ. 1 και 67 εδ. α' Σ).
7. Θεωρητικά είναι δυνατό βέβαια η κυβέρνηση που έχει την ευθύνη για την διαπραγμάτευση, υπογραφή και επικύρωση της συμφωνίας να ενεργεί κατά πλειοψηφία, αλλά σε συνθήκες κοινοβουλευτικού πολιτεύματος όταν μέλος ή μέλη μίας κυβέρνησης διαφωνούν με συγκεκριμένη επιλογή της κυβέρνησης και μάλιστα μείζονος εθνικής σημασίας, είτε αποδέχονται την επιλογή της πλειοψηφίας ή παραιτούνται. Το αντίθετο παραβιάζει συνθήκη του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Εδώ ο ρόλος του Πρωθυπουργού είναι εκ του Συντάγματος καθοριστικός καθότι κατά το άρθρο 82 παρ. 2 Σ ο Πρωθυπουργός εξασφαλίζει την ενότητα της Κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, ενώ έχει κατά το άρθρο 37 παρ. 1 Σ σε συνδυασμό με την ανωτέρω συνθήκη του πολιτεύματος την αρμοδιότητα να προτείνει στον ΠτΔ την παύση του Υπουργού ή των Υπουργών που διαφωνούν με την κυβερνητική πολιτική, εάν οι τελευταίοι δεν παραιτούνται.
8. Ο ρόλος του ΠτΔ είναι όπως εν γένει στο πολίτευμά μας περιορισμένος. Οι αρμοδιότητές του έχουν συρρικνωθεί εξαιρετικά μετά την συνταγματική αναθεώρηση του 1986 και όσες του έχουν απομείνει έχουν συρρικνωθεί ερμηνευτικά έτι περαιτέρω από την θεωρία αλλά και την πολιτική πρακτική. Έχει, όμως, αρμοδιότητα να προβεί στην τελική πράξη επικύρωσης της συμφωνίας ως διεθνής παραστάτης της χώρας κατά εθιμικό κανόνα του Διεθνούς Δικαίου, που βρίσκει την συνταγματική του αποτύπωση στο άρθρο 36 παρ. 1 Σ (αρμοδιότητα τυπική) και να αναπέμψει το ψηφισθέν κυρωτικό της συμφωνίας νομοσχέδιο στην Ολομέλεια της Βουλής (άρθρο 42 παρ. 1 εδ. β' Σ), επικαλούμενος λόγους τυπικής ή ουσιαστικής αντισυνταγματικότητας (αρμοδιότητα ουσιαστική). Σε αυτή την περίπτωση, εάν το νομοσχέδιο υπερψηφισθεί από τουλάχιστον 151 Βουλευτές, τότε ο ΠτΔ υποχρεωτικά εκδίδει και δημοσιεύει (άρθρο 42 παρ. 2 Σ). Την τελευταία αρμοδιότητα δεν έχει ασκήσει ποτέ ΠτΔ ως τώρα.

Από τα παραπάνω συνάγονται τα εξής χρήσιμα συμπεράσματα, που αφορούν το ζήτημα της επιγενόμενης συμφωνίας :

1. Η συμφωνία μπορεί να υπερψηφιστεί μόνο από τον μεγαλύτερο κυβερνητικό εταίρο με τους 145 Βουλευτές που διαθέτει, αρκεί ο μικρότερος να απέχει από την ψηφοφορία και να βρεθεί ένας ακόμη τουλάχιστον βουλευτής που θα την υπερψηφίσει (σύνολο 146 Βουλευτές).
2. Η συμφωνία μπορεί να υπογραφεί αλλά να μην επικυρωθεί τελικά από την Ελλάδα π.χ. εάν η άλλη πλευρά δεν προβεί στα

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

συμφωνηθέντα "προαπαιτούμενα", εάν υπάρξουν τέτοια. Μόνο με την τελική επικύρωση κατά τα ανωτέρω άρχεται η δέσμευση των συμβαλλομένων κατά το Διεθνές Δίκαιο, εκτός εάν συμφωνηθεί διαφορετικά, κάτι που δεν διαφαίνεται.

3. Η εικόνα του "μικρού" κυβερνητικού εταίρου να διαφωνεί με μία μείζονος εθνικής σημασίας κυβερνητική επιλογή, που αφορά εθνικό μας θέμα, αλλά να παραμένει στην κυβέρνηση και να την στηρίζει στην Βουλή, όχι μόνο είναι αντικοινοβουλευτική, εάν όχι και αντισυνταγματική κατά τα ανωτέρω, αλλά είναι και πολιτικά κωμικοτραγική.
4. Ο ρόλος του ΠτΔ, αν και καταρχήν εξαιρετικά περιορισμένος, μπορεί να αποβεί ουσιαστικός και αποφασιστικός, εάν το κυρωτικό της συμφωνίας σ/ν δεν υπερψηφιστεί από τουλάχιστον 151 βουλευτές, οπότε μπορεί να το αναπέμψει στην Ολομέλεια της Βουλής, η οποία τότε θα πρέπει να το υπερψηφίσει με αυτή την πλειοψηφία. Βέβαια, καταρχήν δεν μπορεί να επικαλεστεί την πολιτική του διαφωνία αλλά σε περίπτωση αναπομπής όταν το σ/ν δεν εξασφαλίζει την απόλυτη πλειοψηφία, λίγοι θα βρεθούν να επικρίνουν την επιλογή του και μάλιστα για το προκείμενο θέμα.

Πηγή: <https://www.liberal.gr/>, 13/06/2018

Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης

Πέτρος Ι. Παραράς, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Επίτιμος Αντιπρόεδρος ΣτΕ

Κατά το άρθρο 36 παράγρ. 2 του Συντ. «Οι συνθήκες για εμπόριο, φορολογία, οικονομική συνεργασία και συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις... δεν ισχύουν χωρίς τυπικό νόμο που τις κυρώνει», για την απαιτούμενη δε πλειοψηφία η διάταξη αυτή παραπέμπει, εμμέσως πλην σαφώς, στο άρθρο 28 παράγρ. 3 του Συντ., όπου ορίζεται ότι «Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου... και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας». Από τις διατάξεις αυτές προκύπτουν τα εξής:

1. Εφόσον η κυβέρνηση διαπραγματεύεται την υπογραφή διεθνούς συνθήκης που εμπίπτει στις διατάξεις αυτές, πρέπει, προ της υπογραφής, να τεκμαίρεται η εμπιστοσύνη της Βουλής, δηλαδή να είναι εξασφαλισμένη η υπερψήφιση της συνθήκης από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών της Βουλής, ήτοι τουλάχιστον από τους 151 βουλευτές, οι οποίοι άλλωστε στηρίζουν την Κυβέρνηση. Η απαίτηση να υπάρχει τεκμήριο κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης συνάγεται από το άρθρο 28 παρ. 3Σ, αφού αυτό αξιώνει εν προκειμένω την αυξημένη πλειοψηφία τουλάχιστον 151 βουλευτών, προϋποθέτει, δηλαδή, ότι τουλάχιστον αυτοί θα υπερψηφίσουν την συνθήκη.
2. Τέτοιο όμως τεκμήριο που το Σύνταγμα το αξιώνει δεν υπάρχει διόλου, εφόσον η Κυβέρνηση είναι δικομματική και ο μικρότερος εταίρος, που με τους βουλευτές του την στηρίζει κοινοβουλευτικά, αρνείται εκ προοιμίου ότι θα υπερψηφίσει τα υπό διαπραγμάτευση μέτρα. Στην περίπτωση αυτή, η μελλοντική

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

εμπιστοσύνη της Βουλής δεν είναι διόλου δεδομένη, άρα σχετικό τεκμήριο δεν υφίσταται. Πράγματι, πως θα επιτύχει η Κυβέρνηση την από το Σύνταγμα απαιτούμενη απόλυτη πλειοψηφία (διότι άλλως κύρωση δεν υπάρχει) όταν, κατά τη διαδικασία της κύρωσης, η μεν αντιπολίτευση σύσσωμη αποχωρήσει, το δε σχετικό νομοσχέδιο καταψηφισθεί, όπως συνεχώς διακηρύσσεται, από το μικρότερο κόμμα που στηρίζει την κυβέρνηση, μετέχοντας σ' αυτήν; Στην ειδική αυτή περίπτωση δεν υφίσταται καν τεκμήριο ότι η Βουλή θα στηρίξει την Κυβέρνηση για το συγκεκριμένο ζήτημα.

3. Αν, παρά ταύτα, η δικομματική Κυβέρνηση προχωρήσει στην υπογραφή, δια του Πρωθυπουργού, της συνθήκης, το πιθανότερο είναι ότι η Βουλή θα καταψηφίσει τα συμφωνηθέντα μέτρα, εκτός και αν η Κυβέρνηση επιτύχει άλλες συμμαχίες από τον χώρο της αντιπολίτευσης, που πολιτικά είναι τελείως αβέβαιο. Αν η συνθήκη καταψηφισθεί, αυτή δεν έχει καμία ισχύ, κατά τη ρητή διατύπωση του άρθρ. 36 παρ. 2Σ, αφού ελλείπει ο τυπικός κυρωτικός νόμος.
4. Εν προκειμένω, την απόφαση της ελληνικής δικομματικής Κυβέρνησης να υπογράψει την συνθήκη για την ονομασία του κράτους των Σκοπίων δεν την στηρίζει καθόλου η πλειοψηφία της Βουλής, αφού και το κόμμα των ANEL δηλώνει καθημερινά ότι θα την καταψηφίσει. Εφόσον, λοιπόν, εξ αρχής ελλείπει το αναγκαίο τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης που αξιώνει το Σύνταγμα, η Κυβέρνηση δεν μπορεί να διαπραγματεύεται, και πολύ περισσότερο να προχωρήσει για το ονοματολογικό (ζήτημα το οποίο προφανώς υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, βλ. άρθρ. 28 παρ. 3Σ), στην υπογραφή της συνθήκης, η οποία τυπικά θα δημιουργεί προς τα έξω πρόβλημα για τη Χώρα μας, από απόψεως αξιοπιστίας και δέσμευσης, ενώ στο εσωτερικό θα είναι ένα κείμενο χωρίς καμία ισχύ.
5. Ελλείποντος, λοιπόν, του παραπάνω τεκμηρίου, δεν υπάρχει κοινοβουλευτική νομιμοποίηση του Πρωθυπουργού της κολοβωμένης Κυβέρνησης να διαπραγματεύεται και να υπογράψει κείμενα που εκθέτουν διεθνώς τη Χώρα μας, αφού δεν είναι βέβαιο ότι αυτά θα κυρωθούν τελικά με νόμο. Αυτός είναι ο προσήκων νομικός χειρισμός του ως άνω ζητήματος.

Πηγή: «Η Καθημερινή», 23/06/2018

Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Καθηγητής Δικαίου και Διοίκησης ΕΑΠ

Την 25η Μαΐου του 2018 ετέθη σε εφαρμογή σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο περίφημος GDPR, ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, αλλά δεν ήρθε ο Αρμαγεδδών, ούτε άρχισαν να πέφτουν βροχή τα πρόστιμα από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), που αποτελεί στην Ελλάδα την αρμόδια εποπτική αρχή για την παρακολούθηση και επιβολή της εφαρμογής του. Εξάλλου, ο εθνικός νομοθέτης δεν έχει ακόμη θεσπίσει τις ειδικότερες ρυθμίσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή του σε ορισμένες περιπτώσεις, εκεί όπου ο Γενικός Κανονισμός αφήνει περιθώριο στα κράτη-μέλη για τη συγκεκριμενοποίησή του.

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

Δεν θα πρέπει όμως να καθυστερήσει πολύ στην άσκηση αυτής της αρμοδιότητάς του, διότι η απουσία των ρυθμίσεων αυτών επιτείνει την ανασφάλεια του δικαίου που χαρακτηρίζει ούτως ή άλλως την πρώτη περίοδο εφαρμογής μιας νέας νομοθεσίας. Ένας τομέας στον οποίο ο Γενικός Κανονισμός αφήνει ευρέα περιθώρια ιδιαίτερων εθνικών ρυθμίσεων με βάση το συνταγματικό πλαίσιο κάθε κράτους-μέλους είναι η στάθμιση του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων με την ελευθερία της πληροφόρησης.

Το άρθρο 85 του Γενικού Κανονισμού θεσπίζει μια θετική υποχρέωση των κρατών-μελών να διασφαλίσουν τον συμβιβασμό των κανόνων του γενικού μέρους του Κανονισμού με τις ανάγκες προστασίας της ελευθερίας της πληροφόρησης, με την εισαγωγή τροποποιήσεων ή εξαιρέσεων από τους κανόνες αυτούς ή ακόμη και με τον παραμερισμό τους. Ο Ευρωπαϊός νομοθέτης θεωρεί, λοιπόν, ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς πρέπει να τυγχάνει ευνοϊκής μεταχείρισης σε σχέση με τις άλλες μορφές επεξεργασίας, χωρίς μάλιστα να περιορίζει την έννοια των δημοσιογραφικών σκοπών μόνο στη δραστηριότητα των παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης (Τύπος και ραδιοτηλεόραση), αλλά συμπεριλαμβάνοντας σε αυτή κάθε μορφή άσκησης της ελευθερίας της πληροφόρησης, π.χ. μέσω blogs.

Ωστόσο δεν θεσπίζει κριτήρια πρακτικής εναρμόνισης μεταξύ των δύο αυτών δικαιωμάτων, τα οποία από τη φύση τους είναι ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Υπό το καθεστώς του Ν.2472/1997 ο Έλληνας νομοθέτης περιόρισε στο ελάχιστο τις εξαιρέσεις από τις γενικές ρυθμίσεις χάριν της ελευθερίας της πληροφόρησης, δίνοντας ένα σχετικό προβάδισμα στο δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, το οποίο στη συνέχεια κατοχυρώθηκε ως αυτόνομο θεμελιώδες δικαίωμα στο ελληνικό Σύνταγμα με την αναθεώρηση του 2001 (άρθρο 9Α Συντ.).

Μάλιστα, ο Ν.2472/1997, ειδικώς για την περίπτωση επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς, θέσπισε μια γενική απαγόρευση, με εξαίρεση την επεξεργασία δεδομένων δημοσίων προσώπων, την οποία επέτρεψε υπό αυστηρές ουσιαστικές προϋποθέσεις και μόνο ύστερα από άδεια της ΑΠΔΠΧ - η ίδια η Αρχή όμως δεν άσκησε ποτέ μια τέτοια προληπτική επέμβαση, θεωρώντας την αντισυνταγματική. Στο υπό κατάρτιση νομοσχέδιο του υπουργείου Δικαιοσύνης η στάθμιση μεταξύ του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ελευθερίας της δημοσιογραφικής πληροφόρησης είναι πιο ισορροπημένη, με την έννοια ότι λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η ελευθερία της πληροφόρησης, χωρίς όμως να αναγνωρίζεται σε αυτή μια «προνομιακή θέση» απέναντι στο δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, κάτι το οποίο άλλωστε δεν θα ανταποκρινόταν στη συνταγματική σχέση μεταξύ των δύο αυτών δικαιωμάτων.

Στην ουσία υπάρχει μια «εξουσιοδότηση στάθμισης» προς την ΑΠΔΠΧ. Μια μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου στον τομέα αυτό θα μπορούσε να προέλθει μόνο από έναν κώδικα δημοσιογραφικής δεοντολογίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την κατάρτιση του οποίου θα πρέπει να προωθήσει και να ενθαρρύνει η ΑΠΔΠΧ.

Πηγή: «Πρώτο Θέμα», 29/06/2018

Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;

Γιώργος Σωτηρέλης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η πρόταση κινείται προς δύο κατευθύνσεις: αφενός τον συνδυασμό της

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

συνταγματικής αρχής της ισοδυναμίας της ψήφου με την αναγκαία «κυβερνησιμότητα», αφετέρου την επιτακτική κατά την άποψή μου αναδιάρθρωση του πολιτικοδιοικητικού συστήματος των δήμων

Το νομοσχέδιο με τον βαρύγδουπο τίτλο «Κλεισθένης» επιβεβαίωσε αυτό που ήταν εδώ και πολύ καιρό φανερό στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ. Αυτή η κυβέρνηση δεν έχει ούτε άποψη ούτε συγκροτημένο σχέδιο για την αντιμετώπιση του μεγάλου ασθενούς, δηλαδή του ελληνικού κράτους. Έτσι, αντί να επεξεργαστεί μια ολοκληρωμένη μεταρρυθμιστική πρόταση για την καθιέρωση επιτελικών υπουργείων - με μόνες αρμοδιότητες τον σχεδιασμό, τη νομοθετική πρωτοβουλία και την παρακολούθηση και με ταυτόχρονη γενναία αποκέντρωση, καθ' ύλην ή κατά τόπον, των υπολοίπων - το μόνο που την ενδιαφέρει στην παρούσα συγκυρία είναι αφενός κάποιες αποσπασματικές διευθετήσεις (συνήθως βάσει έξωθεν «οδηγιών») αφετέρου η ευκαιριακή και συχνά κυνική υπηρετήση μικροκομματικών σκοπιμοτήτων.

Το αποκορύφωμα είναι η πρόταση για «απλή αναλογική» στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, που είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσει, τόσο αυτή καθαυτήν όσο και λόγω της κάκιστης νομοτεχνικής της επεξεργασίας, στην παράλυσή του θεσμού, και μάλιστα σε μια περίοδο που καλείται να διαδραματίσει ενεργότερο πολιτικοδιοικητικό ρόλο.

Φυσικά, αυτό δεν σημαίνει ότι κάθε σχετική συζήτηση είναι έγκλημα καθοσιώσεως, όπως περίπου υποστηρίζει ο (μακράν χειρότερος στη σύγχρονη ιστορία της) πρόεδρος της ΚΕΔΕ. Άλλο να υποστηρίζει κανείς το ισχύον σύστημα (το οποίο έχει τα πλεονεκτήματά του) και άλλο να αρνείται πεισματικά έναν ευρύτερο διάλογο με εναλλακτικές προτάσεις. Μια τέτοια πρόταση καταθέτω σήμερα στο τραπέζι του διαλόγου, προσπαθώντας να συμβάλω στην αναζήτηση εποικοδομητικών συναινέσεων προς δύο κατευθύνσεις: αφενός τον συνδυασμό της συνταγματικής αρχής της ισοδυναμίας της ψήφου με την αναγκαία «κυβερνησιμότητα», αφετέρου την επιτακτική κατά την άποψή μου αναδιάρθρωση του πολιτικοδιοικητικού συστήματος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Η πρόταση αυτή (την οποία είχα υποστηρίξει παλαιότερα στο Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης) εκκινεί από τον διαχωρισμό του πολιτικού προσωπικού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε «εκτελεστικό» (περιφερειάρχες/ αντιπεριφερειάρχες - δήμαρχοι/ αντιδήμαρχοι) και «βουλευτικό» (περιφερειακοί/ δημοτικοί σύμβουλοι). Ειδικότερα:

A. Το «εκτελεστικό» θα εκλέγεται με ενιαία λίστα, εφόσον αυτή συγκεντρώσει, στον πρώτο ή τον δεύτερο γύρο, την απόλυτη πλειοψηφία (50% συν 1). Ο αριθμός των περιλαμβανομένων στη λίστα στις μεν περιφέρειες θα είναι διπλάσιος των προβλεπόμενων θεματικών αντιπεριφερειαρχών (με παράλληλη αύξησή τους στις δύο μεγάλες περιφέρειες, Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας) στους δε δήμους διπλάσιος των προβλεπόμενων αντιδημάρχων, ώστε να υπάρχει ευχέρεια κατάρτισης της Εκτελεστικής Επιτροπής (από τον περιφερειάρχη ή τον δήμαρχο) με κάποια ευελιξία, τόσο ως προς τα κριτήρια επιλογής όσο και ως προς τον χρόνο άσκησης της εξουσίας των επιλεγομένων.

Όλοι οι εκλεγόμενοι με τη λίστα, πλην περιφερειαρχών, χωρικών αντιπεριφερειαρχών και δημάρχων, θα είναι μέλη του αντίστοιχου (Περιφερειακού/ Δημοτικού) Συμβουλίου.

B. Το «βουλευτικό» στις περιφερειακές εκλογές και στις εκλογές των

Άρθρα

- «Η απόφαση Williams v. Mississippi, η απαγόρευση εισόδου και η κληρονομιά του Δικαστή Kennedy», Mark Graber
- «Πραγματικά και κατασκευασμένα εγκλήματα», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ποιος δικαιούται να προστατεύσει τον λαό από τις επιλογές του; Το ιταλικό παράδειγμα», Ευάγγελος Βενιζέλος
- «Ουσιώδεις προτάσεις άμεσης εφαρμογής», Στέφανος Μάνος
- «Ο ρόλος της Βουλής στο Μακεδονικό», Γεώργιος Γεραπετρίτης
- «Συνταγματικά προβλήματα της συμφωνίας Τσίπρα - Ζάεφ», Χάρης Τσιλιώτης
- «Το τεκμήριο της κοινοβουλευτικής εμπιστοσύνης», Πέτρος Παραράς
- «Η δημοσιογραφία και τα προσωπικά δεδομένα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Ποιο εκλογικό σύστημα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;», Γιώργος Σωτηρέλης

μεγάλων δήμων (πάνω από 50.000 εκλογείς) θα εκλέγεται με απλή αναλογική και σταυρό προτίμησης, κατά περιφερειακή ή δημοτική ενότητα. Αναγκαίο κρίνεται, επίσης, ένα εκλογικό κατώφλι, ανάλογο με αυτό των βουλευτικών εκλογών (3%), προκειμένου να αποφευχθεί ο κατακερματισμός των δυνάμεων.

Αντίθετα, στους υπόλοιπους δήμους θα μπορούσε να υιοθετηθεί ενιαία λίστα υποψηφίων, με ελεύθερη σταυροδοσία. Δίπλα από το όνομα καθενός υποψηφίου θα υπάρχει σε παρένθεση ο συνδυασμός στον οποίο ανήκει, ενώ μπορούν να κατέρχονται και ανεξάρτητοι. Οι έδρες θα κατανέμονται και πάλι με απλή αναλογική, τόσο στους συνδυασμούς όσο και στους ανεξάρτητους, ανάλογα με τη δύναμή τους (την πρώτη Κυριακή).

Τα πλεονεκτήματα του προτεινόμενου συστήματος είναι τα ακόλουθα: Εν πρώτοις επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό η «κυβερνησιμότητα» της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης, χωρίς υπέρμετρη σχετικοποίηση της ισοδυναμίας της ψήφου - δεδομένου ότι οι εκλεγόμενοι με λίστα αποτελούν ένα λελογισμένο bonus για τη διαμόρφωση πλειοψηφίας - αλλά και με βάση ευρύτερα λειτουργικά κριτήρια. Στην πραγματικότητα, με τον προτεινόμενο τρόπο εκλογής το (Περιφερειακό/ Δημοτικό) Συμβούλιο μετατρέπεται σε ένα σύνθετο «βουλευόμενο» όργανο, το οποίο ασκεί, ως σύνολο, μόνο προγραμματικές, αποφασιστικές και κανονιστικές αρμοδιότητες, ενώ κατά τα άλλα οι μεν εκλεγόμενοι με λίστα θα ασκούν - πλην των εν δυνάμει αναπληρωματικών - εκτελεστικές αρμοδιότητες οι δε εκλεγόμενοι με σταυρό θα ασκούν ελεγκτικές αρμοδιότητες.

Το δεύτερο πλεονέκτημα είναι η μετατόπιση του κέντρου βάρους του αυτοδιοικητικού συστήματος από το πρόσωπο του επικεφαλής σε μια νέα μορφή συνδυασμού, ο οποίος θα κατέρχεται πλέον στις εκλογές με συγκεκριμένη και εκ των προτέρων γνωστή πρόταση τόσο σε επίπεδο προγράμματος όσο και σε επίπεδο στελεχών που θα κληθούν να το εφαρμόσουν (χωρίς να προϋποτίθεται η εκλογή τους με σταυρό, ο οποίος, ως γνωστόν, συχνά λειτουργεί αποτρεπτικά για την συμμετοχή στις εκλογές).

Κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά αφενός η παρατηρούμενη συχνά έλλειψη Συμβούλων με πολιτικοδιοικητικές ικανότητες - ιδίως λόγω της πρυτάνευσης κριτηρίων απλής αναγνωρισιμότητας ή επαγγελματικής δημοφιλίας - αφετέρου το σύνθημα άλλοθι που προβάλλουν οι επικεφαλής των συνδυασμών, προκειμένου να δικαιολογήσουν διάσταση λόγων και έργων. Επιπλέον, τα πρόσωπα που θα προορίζονται για να καταλάβουν κρίσιμες πολιτικοδιοικητικές θέσεις θα είναι και λιγότερο εκτεθειμένα τόσο στην άκριτη υποσχισιολογία όσο και - ιδίως - στην τοπική διαπλοκή.

Παράλληλα, ένας τέτοιος συνδυασμός θα αποτελεί φυτώριο αυτοδιοικητικών στελεχών, διότι αφενός θα απαλλάξει τους ενδιαφερομένους από το άγχος του σταυρού, αφετέρου θα προσδώσει μεγαλύτερο πολιτικοδιοικητικό βάρος στον θεσμό της Αυτοδιοίκησης, ο οποίος έως τώρα, παρά τις ολοένα αυξανόμενες αρμοδιότητες, δεν έχει καταφέρει να προσελκύσει στελέχη που να μπορούν να αντεπεξέλθουν πλήρως στις προκλήσεις των καιρών.

Πηγή: «Τα Νέα», 29/06/2018

Προγράμματα

- Offenders with Psycho-Social and Intellectual Disabilities: Identification, Assessment of Needs and Equal Treatment (OPSIDIANET)

Προγράμματα

- **Offenders with Psycho-Social and Intellectual Disabilities: Identification, Assessment of Needs and Equal Treatment (OPSIDIANET)**

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου σε συνεργασία με τους φορείς στη Βουλγαρία, στο Βέλγιο και την Ιταλία έλαβε χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να υλοποιήσει διετές πρόγραμμα με τίτλο «Παραβάτες με ψυχοκοινωνικές και νοητικές αναπηρίες: Αναγνώριση, εκτίμηση των αναγκών τους και ίση μεταχείριση». Το έργο αποσκοπεί στη διαφύλαξη των διαδικαστικών δικαιωμάτων των κατηγορούμενων με ψυχοκοινωνικές ή νοητικές αναπηρίες και η υλοποίηση του αναμένεται να ξεκινήσει το φθινόπωρο του 2018.

Επιμέρους στόχοι του προγράμματος είναι:

- να εντοπίσει τα κενά που εμποδίζουν τους κατηγορούμενους με ψυχοκοινωνικές ή νοητικές αναπηρίες από την άσκηση των διαδικαστικών τους δικαιωμάτων
- να αναπτύξει εργαλεία για τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής (δικαστές, εισαγγελείς και αστυνομικούς) για την αναγνώριση αυτών των ατόμων και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους
- να εκπαιδεύσει τους επαγγελματίες της πρώτης γραμμής στο πώς να χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία που έχουν αναπτυχθεί ώστε να εντοπίζουν και να αξιολογούν τις ψυχοκοινωνικές ή νοητικές αναπηρίες υπόπτων και κατηγορουμένων και να διαφυλάσσουν τα δικαιώματά τους

Με την επίτευξη αυτών των στόχων, το έργο θα διευκολύνει την αποτελεσματική, συνεκτική και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του ποινικού δικαίου της ΕΕ στον τομέα των δικαιωμάτων των προσώπων που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται για εγκλήματα.

Αν ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στο πρόγραμμα ή για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Εκτελεστική Διευθύντρια του Ιδρύματος Τσάτσου κυρία Μαρία Μουσμύτη (centre@cecl.gr)